

Daniel Arasa Periodista i Doctor en Humanitats

'ABORDO ELS ASPECTES MÉS CRUELS D'UNA GUERRA CIVIL'

Entrevista

'100 Consells de Guerra' és un treball que repassa un centenar de judicis sumaríssims del franquisme a Tortosa a partir de l'any 1939

JUDIT CAMACHO
TORTOSA

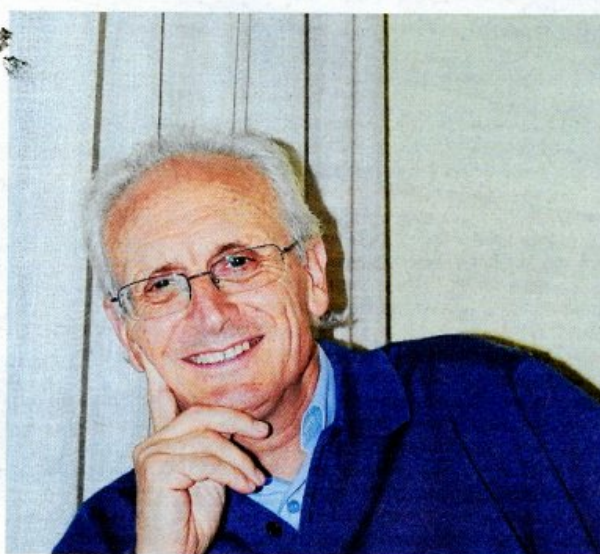
El 1 d'abril de 1939 s'anunciava el final de la Guerra Civil. Durant els anys següents moltes persones van passar pels consells de guerra, on molts serien sentenciades a mort amb el famós 'enterado' del dictador, que era equivalent a 'enterrado'. El periodista i escriptor ebrenc, Daniel Arasa (Jesús, 1944) ha publicat una vintena de llibres de la Guerra Civil. Ara, després de tres anys d'investigació, ha donat a conèixer *100 Consells de Guerra*, el primer volum d'una obra que descriu detalladament un centenar dels gairebé nou-cents d'aquests judicis que hi va haver a Tortosa.

Com és d'important conèixer els fets a través dels procediments judicials?

En els procediments judicials han quedat escrites les declaracions de cadascun dels acusadors i els testimonis, les del propi acusat, els documents aportats, etc. Tot amb dates, noms i cognoms. Per tant, tot i que també poden haver denúncies falses o testimonis erronis, i en van haver, en conjunt tot és incomparablement més fidedigne que les explicacions orals que un pugui fer dècades més tard. Permet veure el que va passar a la reraguarda des d'una altra òptica no utilitzada fins ara, explicant els aspectes més cruels d'una guerra civil: com veïns han denunciat o denuncien a veïns, com es porta a gent a la mort, com hi ha revenges, etc.

Deis 889 procediments a persones de Tortosa i el Delta de l'Ebre n'ha seleccionat 100. Quin criteri ha seguit?

En primer lloc triant els de major gravetat. Per exemple, els que la sentència és de condemna a mort. En segon lloc per la rellevància de les persones jutjades. Per exemple, els càrrecs polítics, els principals milicians, etc. Polítics i milicians ja han sortit en el primer volum. En el segon trobaran als periodistes, sindicalistes, militants de partits i altres.

Daniel Arasa, autor de '100 Consells de Guerra', ha publicat una vintena de llibres de la Guerra Civil. FOTO: ED. GREGAL

Algun descobriment sorprenent?

Centenars. Malgrat que porto molts anys estudiant temes de la Guerra Civil no em podia imaginar tantes novetats com he trobat. De les vides d'alguns milicians es podrien fer unes pel·lícules impressionants! He localitzat des d'escorcolls fets a la casa de la meua pròpia família fins a 'matons' anarquistes que es van passar als nacionals pensant que no els descobririen. O com hi havia confidents que denunciaven de manera sistemàtica, i com alguns republicans s'havien acarnissat amb les seves víctimes. Surten històries de gran crueltat, però també de grandesa, persones que van jugar-se la vida per a ajudar o salvar a altres.

En aquest llibre afirma que han afluorats moltes dades desconegudes. Moltes famílies poden descobrir què els va passar als seus avantpassats.

Entre els dos volums es pot ben bé dir que surt 'mitja Tortosa', tot el municipi, així com la gent de pobles com l'Aldea, Camarles, Deltebre i Sant Jaume d'Enveja

que aleshores formaven part del municipi de Tortosa. I en menys proporció de la resta de tota la zona, perquè encara que no siguin tractats amb tanta amplitud també s'esmenta gent d'Amposta, Ulldecona, Santa Bàrbara, La Sénia, Alcanar, Sant Carles de la Ràpita, El Perelló, Xerta o Roquetes. La realitat és que molts que ho llegeixin descobriran vivències o situacions dels seus avantpassats. Moltes d'elles potser tràgiques o poc agradables, però s'han de saber. Sobretot quan ja han passat tants anys i ja no pot afectar directament als protagonistes, perquè són morts. Això no s'hagués pogut dir 40 o 50 anys enrere,

«He localitzat des d'escorcolls fets a la casa de la meua pròpia família fins a 'matons' anarquistes que es van passar als nacionals»

perquè hauria obert ferides i molts dels protagonistes encara vivien.

Vostè mateix ha explicat que va descobrir detencions a la seva família.

Efectivament. En documents surt el dia que milicians van detenir a mon iaio i el meu oncle junt a uns quants veïns de Jesús més, i com els van deixar dies més tard lliures. O com van requisar una màquina d'escriure de casa.

Com eren els Consells de Guerra a Tortosa?

A Tortosa es feia la instrucció dels Procediments Sumaríssims de tot el territori que ara són les comarques del Baix Ebre i del Montsià, més els pobles de Rasquera i Ginestar. Era el Partit Judicial de Tortosa. A Tortosa conduïen i empresonaven els detinguts, aquí es feien les declaracions, els interrogatoris, la presentació de documents, etc. Un cop el jutge militar havia completat la instrucció a Tortosa, els processats i la documentació eren traslladats a Tarragona i allí es feia la vista oral del Consell de Guerra. Aquesta es feia d'una manera ràpida. A aquells que se'ls condemnava a mort, després de rebre's el 'enterado' del general Franco eren també executats a Tarragona.

Què és la 'justícia a la inversa' a la qual fa referència al llibre?

Que es va jutjar per rebel·lió militar als que no s'havien rebel·lat. Explico que pot ser discutible si estava justificada o no la sublevació militar contra el Govern de la República, encara que jo crec que no es tenia que haver produït, però el que és clar és que els que van seguir lleials a la República no es van solleva.

Pròxims projectes?

En allò que fa referència al territori, a més de la publicació del II Volum dels 'Consells de Guerra' està previst un altre llibre sobre la guerra a Tortosa, així diversos llibres sobre el poble de Jesús, en aquest cas ja no de la guerra, sinó de la vida més ordinària.